

7. Sedliar, Y. O. (2013). Mizhnarodni sanktsii u svitoviy politytsi: teoriia i praktyka [International sanctions in the world policy: theory and practice]. Mykolaiv : Petro Mohyla ChSU [in Ukrainian].
8. Dovbenko, M. (2014). Chym pryborkaty agresora? [How to tame the aggressor?]. Viche □ Veche, Vol. 17, 8–9 [in Ukrainian].
9. The World Factbook. Central intelligence agency (n. d.). www.cia.gov. Retrieved from : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>.
10. Rossiia – tempy rosta VVP [Russia – rate of GDP growth]. (n. d.). ru.tradingeconomics.com. Retrieved from : <http://ru.tradingeconomics.com/russia/gdp-growth-annual> [in Russian].
11. Protsentnyie stavki po operatsyiam Banka Rossii [Interest rates on Bank of Russia transactions]. (n. d.). www.cbr.ru Retrieved from : http://www.cbr.ru/DKP/print.aspx?file=standart_system/rates_table_16.htm&pid=dkp&sid=ITM_49976 [in Russian].
12. Gurvich, E., & Prilepskii, I. (2016). Vliianie finansovyh sanktsyi na rossiiskuiu ekonomiku [Financial sanctions influence on Russian economy]. Voprosy ekonomiki – Issues of economy, Vol. 1 [in Russian].
13. World Economic Outlook, April 2017: Gaining Momentum? (n. d.). www.imf.org. Retrieved from : <http://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2017/04/04/world-economic-outlook-april-2017>.
14. Sharov, O. (2015). Ekonomika ES: sanktsii proty Rosii ta iihonii zovnishnii vplyv [Economy of EU: sanctions against Russia and their external influence]. – Zhurnal ievropeiskoi ekonomiky. – Journal of European Economy, Vol. 14, 2, 166–182 [in Ukrainian].

Андрій Сишук, Наталія Павліха, Ольга Тетерук. Механізм впливу міжнародних економічних санкцій на національну економіку (на прикладі Російської Федерації). У статті обґрунтовано поняття міжнародних економічних санкцій; розглянуто історичну практику міжнародних економічних санкцій та критерії ефективного застосування; визначено сфери, етапи та наслідки дії міжнародних економічних санкцій проти Російської Федерації; досліджено перспективи функціонування національної економіки в режимі санкцій.

Ключові слова: міжнародні економічні санкції, Російська Федерація, міжнародні економічні відносини.

Андрей Сышук, Наталья Павлиха, Ольга Тетерук. Механизм влияния международных экономических санкций на национальную экономику (на примере Российской Федерации). В статье исследуется механизм влияния международных экономических санкций на национальную экономику (на примере Российской Федерации). Исследованный пример не имеет аналогов в исторической практике, поскольку впервые международные экономические санкции применяются по отношению к одной из крупнейших в военном и политическом смысле стран.

Международные экономические санкции определены как экономические меры принуждения для достижения неких политических целей; выделяются характеристики таких мер; приведены показатели эффективности международных экономических санкций. Исследован исторический опыт применения международных экономических санкций, в частности, по поводу ядерной программы Ирана.

Особое внимание уделяется влиянию санкций на экономику Российской Федерации. Для исследования влияния международных экономических санкций на темпы роста ВВП применяется экономико-математическое моделирование.

Анализируются перспективы влияния международных экономических санкций на экономику Российской Федерации. Представлены результаты исследования экономической экспертной группы, свидетельствующие о среднесрочных перспективах такого влияния. Доказано, что политическая составляющая снижения цен на нефть усиливает негативное влияние международных экономических санкций на экономику Российской Федерации.

Ключевые слова: международные экономические отношения, международные экономические санкции, Российская Федерация.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2017 р.

УДК 339.923

Юрій Стадницький – професор Інституту регіональних досліджень імені М. І. Долишнього Національної академії наук України, старший науковий співробітник

Економічний розвиток прикордонних із ЄС територій України в умовах дії Угоди про асоціацію Україна–ЄС

Обґрунтовано, що Угода про асоціацію Україна–ЄС кількома етапами впливатиме на економічний розвиток прикордонних із ЄС територій України. На першому етапі відбуватиметься зростання обсягів торгівлі

© Стадницький Ю., 2017

традиційними для сторін товарами. На другому варто очікувати створення значної кількості підприємств, націлених на безмитний експорт у ЄС промислової продукції. Діяльність органів влади має бути спрямована на створення відповідної технічної та соціальної інфраструктури.

Ключові слова: Угода про асоціацію, Зона вільної торгівлі, просторова організація економіки, розміщення підприємств, прикордонні території.

Постановка наукової проблеми та її значення. Угода про асоціацію між Україною та ЄС має потенціал суттєвого впливу на розвиток економіки регіонів нашої держави. Очікується, що цей вплив буде найбільшим на економіку прикордонних із ЄС територій України, які стануть транзитними для збільшених обсягів торгівлі між країнами ЄС та Україною в цілому, а також зазнаватимуть найбільш значних конкурентних впливів унаслідок появи на їхньому ринку високоякісної й порівняно недорогої продукції європейських виробників. Прикордонні з ЄС території України також можуть стати привабливими для прямих іноземних інвестицій для виробництва продукції на український ринок і на експорт (передусім у країни ЄС). Усе це означає велику ймовірність змін у просторовій організації економіки прикордонних із ЄС територій України під впливом Угоди про асоціацію Україна–ЄС і зумовлює необхідність наукових досліджень щодо обґрунтування та прогнозування напрямів таких змін.

Аналіз дослідження цієї проблеми. Дослідження проблеми соціально-економічних наслідків Умови про асоціацію Україна–ЄС здійснювалось у багатьох публікаціях, але там увагу акцентовано на торговельних аспектах без прогнозування можливих змін у просторовій організації економіки прикордонних із ЄС територій України [1–5].

Мета статті полягає в спробі спрогнозувати й обґрунтувати зміни в просторовій організації економіки прикордонних із ЄС територій України після введення в дію Угоди про асоціацію Україна–ЄС. Для досягнення цього ставимо **завдання** – аналіз основних положень Угоди про асоціацію, оцінювання, які з них можуть вплинути на просторову організацію економіки прикордонних із ЄС територій України; обґрунтування напрямів посилення позитивних тенденцій і послаблення негативних у зміні просторової організації економіки прикордонних із ЄС територій нашої держави, які відбуватимуться під впливом Угоди про асоціацію Україна–ЄС.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Угода про асоціацію Україна–ЄС передбачає встановлення Зони вільної торгівлі (ЗВТ) між ЄС та Україною. Митні тарифи, які сплачуються під час продажу товарів між Україною і ЄС, у більшості випадків поступово знизяться до нуля. Одним важливим винятком у повній тарифній лібералізації з боку ЄС буде сільське господарство, де певна експортна продукція ввозитиметься без справляння ввізних мит, але лише в межах установлених квот. ЗВТ уключає положення, за якими Україна поступово прийме значною мірою «правову частину ЄС», спрямовану на ліквідацію більшості «нетарифних бар'єрів». Це означає, що правила внутрішнього ринку ЄС, у широкому розумінні (технічні стандарти, санітарні та фітосанітарні правила, державні закупівлі, конкуренція, інтелектуальна власність тощо), поступово застосовуватимуться в Україні.

Сторони зобов'язалися не запроваджувати або зберігати в силі будь-які мита, податки й інші еквівалентні заходи, що накладаються на вивезення товарів. Поступове скасування експортного мита за інших рівних умов стимулюватиме експорт цих товарів, що водночас призведе до підвищення внутрішньої ціни на них. За рахунок тривалого перехідного періоду виробники мають можливість адаптуватися до змін. Скасування експортних мит може мати негативні наслідки для металургії, меншою мірою – для виробництва олії з насіння олійних культур і виробництва шкіри.

Характеризуючи конкретні напрями впливу нової митної політики за напрямом Україна–ЄС, спочатку проаналізуємо її вплив на сільське господарство та харчову промисловість України загалом і прикордонних регіонів нашої держави зокрема. Вплив на розвиток сільського господарства буде позитивний, оскільки передбачено великі квоти безмитного експорту в країни ЄС сільсько-господарської продукції. Суттєво меншим буде вплив на харчову промисловість, оскільки квоти безмитного експорту в країни ЄС цієї продукції є незначними. У прикордонних регіонах у цьому зв'язку варто очікувати переорієнтації сільського господарства на виробництво сировини, яку буде легко безпосередньо продавати в країни ЄС або реалізовувати там продукти її переробки (ріпак, соняшник, ягоди, кукурудза, кормова пшениця, ячмінь, шкіра тварин). Однак у подальшому варто

очікувати створення потужностей для перероблення цієї сировини в Україні й експорту продуктів харчової промисловості в інші країни поза ЄС, оскільки квоти безмитного експорту в країни ЄС цієї продукції є незначними, а розміщення підприємств із переробки названих видів сільськогосподарської сировини тяжіє до її джерел – регіонів України, що межують із країнами ЄС. Очікувані тенденції розвитку ситуації у сфері виробництва та експорту сільськогосподарської сировини й продуктів її переробки в прикордонних регіонах України наведено на рис. 1.



Рис. 1. Очікувані тенденції розвитку ситуації у сфері виробництва та експорту сільськогосподарської сировини й продуктів її переробки

Справжня революція відбудеться в розвитку промислового виробництва – інвестори з цілого світу споруджуватимуть в Україні (та її прикордонних регіонах) підприємства для експорту продукції в країни ЄС. Тієї продукції, що теоретично мала напливати з ЄС в Україну. На початковому етапі ситуація розвиватиметься згідно з традиційними очікуваннями, але потім простежуватимемо значно серйознішу зворотну хвилю. При цьому в Західному регіоні України розміщалися б виробники продукції, що тяжіють до ринків збуту, а цьому додатково сприяли б автобани східних воєводств Польщі, які б давали змогу швидко й порівняно дешево доставляти продукцію на ринки країн ЄС. Варто при цьому звернути увагу на те, що для жодної Сторони тут не буде ніякої несподіванки, оскільки держави ЄС зацікавлені у виробництві багатьох видів трудомісткої продукції недалеко від своїх кордонів, а не в Китаї чи інших країнах Азії, звідки час транспортування становить від двох до чотирьох тижнів.

Україні не потрібно боятися початкового напливу продукції з Європи, оскільки пройде трохи часу й в Україні розміщуватимуться найновіші технології як результат безпосередніх іноземних інвестицій. Завдання нашої держави – підготовка належної інфраструктури (у т. ч. кадрів), а також розв’язання проблеми гігантських відсотків на кредити – для цього потрібно максимально допустити європейські гроші на фінансовий ринок України.

В Україні варто очікувати інвестиційний бум у спорудження високотехнологічних підприємств від закордонних корпорацій унаслідок дії Угоди про асоціацію ЄС – Україна, передусім тому, що в

час сучасної глобалізації новітні технології розповсюджуються не згідно з класичними теоріями дифузії інновацій із «центру» на «периферію», а «хаотично» з'являються в нових місцях, оскільки спорудження нового висотехнологічного підприємства часто вигідніше, ніж модернізація наявної технології на діючому підприємстві [6]. Після того, як інвестиції відіграли свою позитивну роль, вони можуть стати силою, що стримує розвиток, стимулом для підтримання застарілої техніки виробництва. Саме це відбулось у високорозвинених країнах, де новим технологіям важко знайти місце на ринку, оскільки добре функціонують уже наявні зовсім непогані технології. А в таких державах, як Україна, де мало високотехнологічних технологій, вони є конкурентоспроможними.

Отже, в умовах сучасної глобалізації, яка різко знижує так званий опір відстані, дифузія технологічних інновацій може відбуватися не від «центру» до «периферії», а «хаотично» – залежно від конкретної економічної ситуації у відповідному місці простору (регіоні). При цьому більш характерною може бути ситуація, коли здійснення інновації у високорозвинених регіонах є недоцільним, а в малорозвинених регіонах – навпаки. Тому в Україні варто очікувати появи підприємств транснаціональних корпорацій із технологіями, що будуть сучаснішими від тих, які використовуються для отримання аналогічної продукції в країнах ЄС. Тут теж постає завдання для науковців – правильно оцінити регіональні аспекти цього явища загалом і його характеристики в прикордонних регіонах.

Власне, слід очікувати, що більшість нових підприємств, орієнтованих на експорт продукції в країни ЄС, буде розміщено в прикордонних регіонах України, оскільки тут значну роль відіграватиме чинник близькості до ринку збуту на фоні чинників наявності кваліфікованої робочої сили з порівняно невисокою оплатою праці. Близькість до ринків збуту в ЄС забезпечуватиме низький рівень логістичних витрат, можливість швидкого реагування на зміну кон'юнктури ринку, а також легкість безпосередніх контактів європейських контрагентів із менеджментом підприємств. При цьому варто очікувати, що комплектуючі на ці підприємства надходитимуть як із країн ЄС, так і з підприємств, розміщених в інших регіонах України.

Уважається, що ЗВТ сприятиме розвитку торгівлі між Україною та ЄС через скасування чи зменшення мит на імпорт. Однак наш аналіз дає підставу сформулювати трохи інший, значно перспективніший для України, висновок: ЗВТ сприятиме розвитку торгівлі між Україною і ЄС та прискореному розвитку промислового виробництва в Україні загалом і прикордонних регіонах зокрема, оскільки фірми цілого Світу розміщуватимуть підприємства в Україні, щоб експортувати в Європу. Тобто можна передбачити якийсь перший етап – розвиток торгівлі-1 (традиційними товарами, але в більших обсягах), прямі зарубіжні інвестиції в нові підприємства в Україні загалом і в прикордонних регіонах зокрема (у т. ч. ті, виробництво яких стане привабливим при фактично безмитному імпорті засобів та комплектуючих), розвиток торгівлі-2 (додатковий експорт з України товарів із новозбудованих підприємств, додатковий імпорт в Україну засобів і комплектуючих для цих товарів, а також додатковий імпорт в Україну високоякісних товарів із Європи для багатшого населення). Очікувані етапи розвитку економіки в Україні й торгівлі між Україною та ЄС унаслідок функціонування ЗВТ наведено на рис. 2.

Тривалість життя багатьох благ постійно знижується, іноді до кількох місяців. Тому велику партію «довгограючого» товару для ринку ЄС, наприклад у легкій промисловості, варто виробляти в Азії, а «гостромодні» (теж, у певному розумінні, «швидкопсувні») товари – у близькій до європейських споживачів Польщі та Прибалтиці. І західноєвропейські клієнти за такі товари готові платити більше, ніж за китайський ширпотреб. Про це свідчить той факт, що до розширення ЄС на частку східноєвропейських країн припадало до 20 % імпортованого з ЄС одягу. Очевидно, що наведена ситуація може виникати не лише на ринку одягу. Компанія «Daikin Europe», яка є виробником кондиціонерів, пропонує широкий вибір устаткування [7, с. 73]. Але попит на них змінюється й важко робити точні прогнози, тому гнучка своєчасна доставка кондиціонерів споживачу потрібна, щоб відповідати вимогам сучасного ринку. Ринок побутових кондиціонерів, завдяки жаркій погоді, швидко зростає, особливо у Франції, Італії та Іспанії. Проте велика кількість кондиціонерів, проданих у Європі, вироблена на азіатських заводах «Daikin». Оскільки термін виконання замовлення (поставки кондиціонерів з Азії) складав до трьох тижнів, то ухвалено рішення побудувати другий завод «Daikin» у Європі, у місті Пльзень, що в Чехії. Місце для нього вибрано не випадково. Завод розміщений усього за 40 км від кордону з Німеччиною, забезпечуючи, таким чином, швидкий доступ до мережі автомагістралей, яка обслуговує Південну Європу. Ці приклади додатково переконують у хороших

перспективах України загалом і її прикордонних регіонів зокрема, щоб стати місцем для масових безпосередніх інвестицій у підприємства з виробництва промислової продукції.

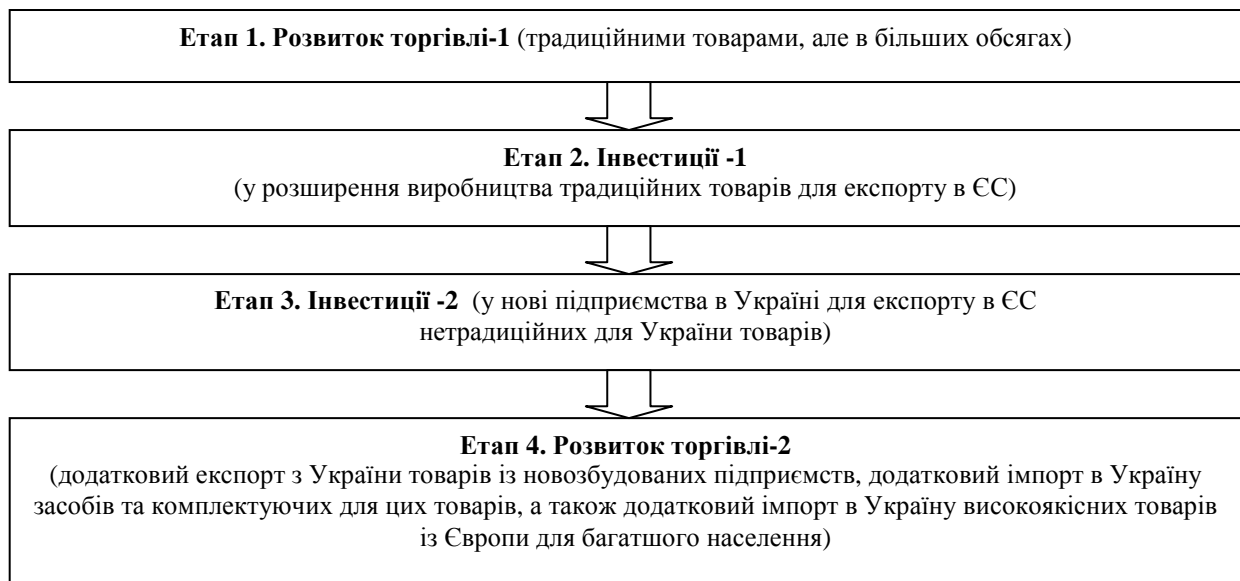


Рис. 2. *Очікувані етапи розвитку економіки в Україні та торгівлі між Україною та ЄС унаслідок функціонування ЗВТ*

Щодо наслідків відміни експортних мит на сировину фахівці висловлюють побоювання, що це на першому етапі зумовить дефіцит цієї сировини для відповідних українських споживачів, а пізніше – її подорожчання на українському ринку. Погоджуючись із такою послідовністю, підкреслимо, що це підвищення цін не загрожуватиме українським переробникам, але надішле сигнал українським виробникам сировини про доцільність збільшенням обсягів її виробництва. Але наше бачення ситуації полягає в цьому, що варто очікувати не стільки збільшення експорту цієї сировини, скільки збільшення обсягів її переробки на українській території новоствореними підприємствами з подальшим експортом виробленої продукції в країни ЄС.

Однак, як і у випадку митних тарифів на імпорт, потрібно виконати аналіз можливого впливу відміни експортних митних тарифів на просторову організацію економіки прикордонних регіонів. Тут варто підкреслити можливість виникнення кількох напрямів такого впливу. У прикордонних регіонах потрібно очікувати зростання виробництва в сільському господарстві за рахунок видів сировини, на яку є високий попит у країнах ЄС, але не для її експорту в ці держави, а для переробки в Україні на сучасних підприємствах й експорту в ЄС готової продукції (наприклад не ріпакового зерна, а ріпакової олії). Відповідно, для перероблення цієї сировини в прикордонних регіонах України варто очікувати спорудження сучасних підприємств зарубіжними інвесторами, які розміщуватимуться в невеликих населених пунктах поблизу місць вирощування сировини.

Вплив Угоди про Асоціацію між ЄС та Україною на просторову організацію економіки прикордонних регіонів матиме короткотермінові та довготермінові наслідки. Короткотермінові – полягатимуть в активізації виробництва та експорту в країни ЄС сільськогосподарської сировини з одночасним припиненням функціонування виробництв із застарілими технологіями під впливом імпорту з країн ЄС продукції переробних галузей. Довготермінові наслідки Угоди про асоціацію між ЄС та Україною полягатимуть у масовому спорудженні (передусім транснаціональними корпораціями) підприємств різноманітних галузей, націлених на виробництво продукції та її експорт у країни ЄС.

За цих умов діяльність загальнодержавних і місцевих органів влади має бути націлена на створення сприятливих умов для інвесторів. Окрім відповідного законодавства, увага повинна концентруватися на відповідній технічній та соціальній інфраструктурі. Технічну інфраструктуру слід націлювати («загострювати») на пріоритетні експортні види виробництва продукції, а соціальну – на підготовку працівників для них.

Задля значної економії коштів на створення технічної та соціальної інфраструктури й підвищення ефективності їх використання потрібно провадити політику її концентрації у вибраних точках

росту, а не «розмазуванні» в цілому регіоні. Тому доцільно говорити про кластерний тип простої організації економіки в прикордонних із ЄС регіонах України, який характеризуватиметься функціонуванням спеціалізованих кластерів із виробництва продукції на експорт, що відрізнятимуться інфраструктурним комплексом і кваліфікованими кадрами. При цьому потрібно наголосити, що й підготовку персоналу слід провадити за кластерним принципом, зосередивши її в 5–6 навчальних центрах Західного регіону України.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Підбиваючи підсумок щодо оцінки можливого впливу Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на економічний розвиток прикордонних із ЄС територій нашої країни, акцентуємо увагу на таких моментах:

– у цих регіонах варто очікувати переорієнтацію сільського господарства на виробництво сировини, яку буде легко безпосередньо продавати в країни ЄС або реалізовувати там продукти її переробки. У подальшому слід чекати створення потужностей для перероблення цієї сировини в Україні й експорту продуктів харчової промисловості в інші держави поза ЄС, оскільки квоти безмитного експорту в країни ЄС цієї продукції незначні, а розміщення підприємств із переробки зазначених видів сільськогосподарської сировини тяжіє до її джерел, тобто до регіонів України, що межують із країнами ЄС;

– справжня ж революція відбудеться в розвитку промислового виробництва – інвестори з цілого світу споруджуватимуть в Україні підприємства для експорту продукції в країни ЄС. Варто очікувати, що більшість нових підприємств, орієнтованих на експорт продукції в ЄС, буде розміщено в прикордонних регіонах України, оскільки тут значну роль відіграватиме чинник близькості до ринку збуту на фоні чинників наявності кваліфікованої робочої сили з порівняно невисокою оплатою праці. Угода про асоціацію сприятиме розвитку торгівлі між Україною та ЄС і прискореному розвитку промислового виробництва в прикордонних із ЄС регіонах України;

– діяльність загальнодержавних і місцевих органів влади має бути націлена на створення сприятливих умов для інвесторів. Окрім відповідного законодавства, увага повинна концентруватися на створенні відповідної технічної й соціальної інфраструктури. Технічну інфраструктуру слід націлювати («загострювати») на пріоритетні експортні галузі, а соціальну – на підготовку працівників для цих галузей.

Подальші дослідження є перспективними в напрямі обґрунтування розвитку інфраструктури в прикордонних регіонах України та розроблення заходів із маркетингу місць.

Джерела та література

1. Кушнір Н. О. Асоціація Україна-ЄС: потенційні вигоди та можливі ризики для економіки України / Н. О. Кушнір, Б. І. Дяченко // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія «Економіка». – 2014. – Вип. 2 (43). – С. 224–228.
2. Оцінка впливу Угоди про асоціацію/ЗВТ між Україною та ЄС на економіку України / за ред. В. М. Гейця, Т. О. Осташко, Л. В. Шинкарук. – Київ : ІЕП, 2014. – 102 с.
3. Живора Г. Угода про асоціацію з ЄС: економічні наслідки для України / Г. Живора // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Науки: економіка, політологія, історія. – 2014. – № 8 (216). – С. 107–121.
4. Поглиблення відносин між ЄС та Україною: що?, чому? І як? / за ред. М. Емерсона, В. Мовчан. – Київ : ІЕД, 2016. – 255 с.
5. Економічна складова Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління / за ред. І. Бураковського, В. Мовчан. – Київ : Альфа-Пік, 2014. – 140 с.
6. Стадницький Ю. І. Просторовий чинник конкуренції технологій виробництва продукції / Ю. І. Стадницький // Регіональна економіка. – 2016. – № 4. – С. 130–136.
7. Просторова організація економічних систем / Ю. І. Стадницький, Т. Б. Данилович, О. В. Музиченко [та ін.] – Львів : Новий Світ, 2013. – 272 с.

References

1. Kushnir, N. O. & Diachenko, B. I. (2014). Asotsiatsiya Ukrayina-YES: Potentsiyni vyhody ta mozhlyvi ryzyky dlya ekonomiky Ukrayiny [EU-Ukraine Association: Potential Benefits and Possible Risks for the Ukrainian Economy]. *Naukovyy Visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya Ekonomika*. Vol. 2, 4, 224–228 [in Ukrainian].
2. Heets, V. M. Ostashko, T. O. & Shinkaruk, L. V. (2014). Otsinka vplyvu Uhody pro asotsiatsiyu/ZVT mizh Ukrayinoyu ta YES na ekonomiku Ukrayiny [Assessment of the impact of the Association Agreement / FTA between Ukraine and the EU on the Ukrainian economy] – Kyiv [in Ukrainian].

3. Zhyvora, H. (2014). Uhoda pro asotsiatsiyu z YES: ekonomichni naslidky dlya Ukrayiny [Association Agreement with the EU: Economic Impact for Ukraine]. – Naukovyy visnyk Odes'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu. Nauky: ekonomika, politolohiya, istoriya. – Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University. Science: economics, political science, history, 8 (216), 107–121 [in Ukrainian].
4. Emerson, M. (Eds.). (2016) Pohlyblennya vidnosyn mizh YES ta Ukrayinoyu: shcho?, chomu? I yak? [Deepening relations between the EU and Ukraine: what, why? And as?] – Kyiv : IED [in Ukrainian].
5. Burakovs'kyj, I., (2014). Ekonomichna skladova Uhody pro Asotsiatsiyu mizh Ukrayinoyu ta YES: naslidky dlya biznesu, naseleennya ta derzhavnoho upravlinnya [The Economic Component of the Association Agreement between Ukraine and the EU: Consequences for Business, Population and Public Administration] – Kyiv : Al'fa-Pik [in Ukrainian].
6. Stadnyts'kyu, Y. I. (2016). Prostorovyy chynnyk konkurentsiyi tekhnolohiy vyrobnytstva produktsiyi [Spatial factor of competition of production technologies]. Rehional'na ekonomika – Regional Economics, 4, 130–136 [in Ukrainian].
7. Stadnyts'kyu, YU. I., Danylovykh, T. B., Muzychenko, O. V., Voytsekhovs'ka, V. V., Symak, A. V., Vysots'kyu, A. L., Stadnyts'ka, YU.YU. (2013). Prostorova orhanizatsiya ekonomichnykh system [Spatial organization of economic systems]. L'viv : Novyy Svit [in Ukrainian].

Юрій Стадницький. **Экономическое развитие пограничных из ЕС территорий Украины в условиях действия Соглашения об ассоциации Украина–ЕС.** Обосновывается, что Соглашение об ассоциации Украина–ЕС будет влиять в несколько этапов на экономическое развитие пограничных из ЕС территорий Украины. На первом этапе будет происходить рост объемов торговли традиционными для сторон товарами. На втором стоит ожидать создания значительного количества предприятий, нацеленных на беспошлинный экспорт в ЕС промышленной продукции. В пограничных из ЕС регионах Украины следует ожидать переориентацию сельского хозяйства на производство сырья, которое будет легко непосредственно продавать в страны ЕС или реализовать там продукты его переработки. В дальнейшем следует ожидать создания мощностей для переработки этого сырья в Украине и экспорта продуктов пищевой промышленности в другие страны вне ЕС, поскольку квоты беспошлинного экспорта в страны ЕС этой продукции незначительные, а размещение предприятий из переработки названных видов сельскохозяйственного сырья тяготеет к ее источникам, то есть к регионам Украины, которые граничат со странами ЕС. Настоящая же революция состоит в развитии промышленного производства – инвесторы со всего мира будут сооружать в Украине предприятия для экспорта продукции в страны ЕС. Следует ожидать, что подавляющее большинство новых предприятий, ориентированных на экспорт продукции в страны ЕС, будет размещаться в пограничных регионах Украины, поскольку здесь значительную роль будет играть фактор близости к рынку сбыта на фоне факторов наличия квалифицированной рабочей силы со сравнительно невысокой оплатой труда. Отмена экспортных пошлин на сырье обусловит его подорожание на украинском рынке, которое пошлет сигнал украинским производителям сырья о целесообразности увеличения объемов его производства. Деятельность общегосударственных и местных органов власти должна быть нацелена на создание благоприятных условий для инвесторов. Кроме соответствующего законодательства, внимание должно концентрироваться на создании соответствующей технической и социальной инфраструктур. Техническую инфраструктуру следует нацеливать на приоритетные экспортные отрасли, а социальную – на подготовку работников для этих отраслей. Дальнейшие исследования являются перспективными в направлении обоснования развития инфраструктуры в пограничных регионах Украины и разработки мероприятий по маркетингу мест.

Ключевые слова: Соглашение об ассоциации, Зона свободной торговли, пространственная организация экономики, размещение предприятий, пограничные территории.

Yurij Stadnyckyj. **Economic Development of Frontier from UE Territories of Ukraine in the Conditions of Action of Agreement About Association Ukraine–UE.** Grounded, that Agreement about Association Ukraine – UE will influence in a few stages on economic development of frontier from UE territories of Ukraine. There will be an increase of volumes of trading in traditional for parties commodities on the first stage. On the second stage it costs to expect creation of far of the enterprises aimed at a duty-free export in UE of industrial products. In these regions it costs to expect to change an orientation of agriculture on the production of raw material that it will be easily directly to sell in countries UE or to sell the products of her processing there. In further it costs to expect creation of powers for redoing of this raw material in Ukraine and export of products of food industry in other countries for UE, as quotas of duty-free export in the countries of UE of this products are insignificant, and placing of enterprises from processing of the adopted types of agricultural raw material gravitates to her sources, id est to the regions of Ukraine, that about upon the countries of UE. The real revolution will take place in development of industrial production - investors from the entire World will erect in Ukraine enterprises for the export of products in the countries of UE. It costs to expect that swingeing majority of the new enterprises oriented to the export of products in the countries of UE, it will be accommodated in the frontier regions of Ukraine, as here a considerable role the factor of closeness will play to the market of sale on a background the factors of presence of skilled labour force with the comparatively not high

remuneration of labour. Abolition of export duties on raw material will stipulate her rising in price at the Ukrainian market that will send a signal to the Ukrainian producers of raw material about expediency to the increases of her production volumes. Activity of national and local government bodies must be aimed at creation of favourable terms for investors. Except a corresponding legislation, must be paid attention on creation of corresponding technical and social infrastructure. A technical infrastructure it follows to aim at priority export industries, and social infrastructure - on preparation of workers for these industries. Further researches are perspective in direction of ground of development of infrastructure in the frontier regions of Ukraine and development of events on marketing of places.

Key words: Agreement about Association, free trade zone, spatial organization of economy, placing of enterprises, frontier territories.

Стаття надійшла до редакції 25.06.2017 р.

УДК 338.1

Дмитро Маховський – кандидат економічних наук,
асистент кафедри менеджменту організацій
та адміністрування Дніпровського державного
технічного університету

Соціальна політика України: стан та перспективи розвитку

У статті досліджено стан та перспективи розвитку соціальної політики в Україні. Проаналізовано тенденції соціальної політики в сучасному світі. Уточнено склад суб'єктів соціальної політики. Розглянуто її сутність як діяльності держави та інших суспільних інститутів у соціальній сфері. Досліджено особливості спрямованості соціальної політики в умовах глобалізаційних процесів і становлення сучасних економік, заснованих на знаннях. Зроблено аналіз стану соціальної політики в Україні, виявлено причинно-наслідкові зв'язки й закономірності перебігу соціально-економічної кризи в Україні та ймовірні способи її подолання. Підкреслено безсистемність у реалізації соціальної політики в країні, відсутність її короткочасового й стратегічного прогнозування та планування.

Ключові слова: соціальна політика, соціальне забезпечення, прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасний стан розвитку України супроводжується появою гострих соціально-економічних проблем, які спричиняють серйозні зміни якості життя населення, що виявляється в скрутному економічному становищі населення країни, погіршенні фізичного здоров'я, скороченні середньої тривалості життя, збільшенні диференціації доходів різних груп населення, погіршенні соціальної захищеності, соціального забезпечення, зниженні реальної заробітної плати, середньої пенсії, розвитку небезпечної ситуації в галузях соціальної сфери тощо. Відсутність системного підходу до формування державної соціальної політики, державних соціальних гарантій, сучасного інструментарію вибору пріоритетів соціальної політики та механізмів її реалізації призвела до фрагментарності розв'язання нагальних соціальних проблем. Більшість заходів соціальної політики мають декларативний характер й у повному обсязі не реалізовані [1].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питання побудови ефективної соціальної політики, соціального захисту, регулювання соціальної сфери розглянуто в працях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених (О. Амоші, Т. Аткинсона, Н. Борецької, М. Волгіна, В. Гейця, О. Грішнєвої, Г. Еспінг-Андерсена, Т. Заславської, Т. Кір'ян, А. Колота, В. Куценко, Е. Лібанової, О. Макарової, Т. Маршалла, В. Новікова, О. Новікової, У. Садової, Дж. Стигліця, Р. Тітмуса, Є. Холостової, О. Яременка та ін.).

Водночас глибоке дослідження теоретичних питань соціальної діяльності не завжди дозволяє робити дієві рекомендації щодо ефективної реалізації соціальної політики в умовах безперервного розвитку економічної системи.

Мета статті – оцінка основних тенденцій і проблем реалізації державної соціальної політики в Україні.

Завдання дослідження:

- дослідити й проаналізувати стан та перспективи розвитку соціальної політики в Україні;
- проаналізувати нові тенденції соціальної політики в сучасному світі;
- уточнити склад суб'єктів соціальної політики;